

Смисл буття в тому, щоб жити в мудрій злагоді з природою

На мою думку, основний смисл буття людства в тому, щоб жити в мудрій злагоді з природою, як це робили наші діди й прадіди (теза).

Природа — це середовище нашого існування: місце народження, життя та смерті. Від того, яким воно буде, залежить здоров'я та тривалість віку. Якщо ми шануємо та оберігаємо навколишнє середовище, мудро використовуємо його ресурси, природа щедро винагороджує нас урожаєм та забезпечує всім необхідним, зцілює від втоми та хвороб (перший аргумент).

Згадаймо новелу Михайла Коцюбинського «Intermezzo». Ліричний герой настільки втомлений, що не може бачити людей, не хоче чути про їхні біди. Він виїжджає з міста. Але щоденні прогулянки кононівськими полями поступово відновлюють його душевну рівновагу, «утома» відступає, натомість «сонце» просочується в глибину душі. Отак на лоні природи відбувається повне емоційне одужання ліричного героя (приклад з літератури).

На жаль, сьогодні людина грубо втручається в життя природи: бездумно використовує її ресурси, забруднює середовище, що призводить до екологічних катастроф. Висушування боліт призвело до загибелі деяких видів рослин, води велетенських штучних морів залили родючі луки; через вирубування лісів обміліли ріки (другий аргумент).

Прикладом недбалого ставлення до природи є Чорнобильська трагедія. Це покинуті міста і села, забруднені річки й озера, спустошені землі. Через підвищення радіаційного фону люди стали частіше хворіти, рано вмирати. Не можна залишатися байдужими до таких проблем (приклад із суспільного життя).

Отже, треба зробити все можливе, щоб екологічні катастрофи не повторювалися. Слід пам'ятати, що людина — частина природи, тому повинна жити з нею в гармонійній єдності, оберігати, а не рушити бездумно, примножувати багатства навколишнього середовища (висновок).

Закони моралі — найкращі життєві орієнтири

Я твердо переконаний, що саме закони моралі є дороговказом у нашому житті, особливо сьогодні, в епоху викликів, потрясінь і нестабільності (теза).

По-перше, лише та людина, що вихована на засадах доброти, порядності й совісті, здатна протистояти будь-яким життєвим труднощам і злу (перший аргумент).

Яскравим прикладом з літератури щодо цього аргументу вважаю сім'ю Сірків з роману І. Багряного «Тигролови». Далеко від рідної землі ця українська родина жила за законами національної етики, високо цінуючи християнські заповіді своїх предків. У Сірків панував культ любові до ближнього. Між батьками й дітьми існувала повна гармонія у взаєминах і поглядах на життя. Тож ця родина й не побоялася прихистити в себе Григорія Многогрішного, який утік від майора Медвина — сталінського прислужника й диявола в людській подобі (приклад з літератури).

По-друге, високоморальних людей найбільше поважають у суспільстві, на них рівняються, бо саме вони є честю й совістю нації (другий аргумент).

Ось приклад із суспільного життя. Україна вже другий десяток років розбудовує демократію, визначається з кращою моделлю свого розвитку, проте цей шлях дуже тернистий. Справді, останні кілька років нашу державу потрясають нестабільність і політична криза. У вирішальні моменти (під час виборчих кампаній) політики звертаються за підтримкою саме до тих людей, які є совістю нації, — до Ліни Костенко, Мирослава Поповича, Оксани Забужко, Софії Ротару чи Ніни Матвієнко, а ще — до визнаних світом спортсменів (приклад із суспільного життя).

Отже, саме дотримання законів моралі дає можливість людині пройти життя достойно, бути стійкою до випробувань долі й шанованою в суспільстві. А це, погодьтеся, важливо (висновок).

Праця відіграє важливу роль у житті людини

Я твердо переконаний, що праця відіграє дуже важливу роль у житті людини (теза).

По-перше, праця за покликанням дає людині насолоду. Адже вона, з одного боку, може дати не тільки матеріальні блага, а й насолоду, а з іншого — зробити людину успішною й шанованою в суспільстві, дати їй можливість зробити користь не лише ближньому, а й державі (перший аргумент).

Переконливим прикладом з літератури є байка Григорія Сковороди «Бджола і Шершень», у якій автор висловив ідею спорідненої праці: кожна людина має трудитися за своїм покликанням — лише тоді вона матиме задоволення від праці й принесе користь не лише собі, а й суспільству, тільки тоді її труд буде по-справжньому творчим, а отже, красивим. Згадаймо, якою красивою людиною став у праці Корній з роману Уласа Самчука «Марія». І таких прикладів у літературі безліч (приклад з літератури).

По-друге, людину праці в суспільстві поважають, що, без сумніву, важливо (другий аргумент).

Щодо цього аргументу, то найпереконливішим прикладом із життя вважаю свого тата. Він змалку був привчений до праці (навчання, хатні справи тощо), у молодому віці докладав багато зусиль, аби забезпечити свою родину. Мама розповідала, з яким неймовірним бажанням він працював у зовсім молодому віці, радів кожному успіхові. І сьогодні я це бачу, усвідомлюю: своєю працею батько не тільки сам щасливий, а успішно зробив і нашу родину (приклад із суспільного життя).

Таким чином, праця відіграє важливу роль у нашому житті. Від створеного в праці за покликанням людина дістає насолоду й повагу в суспільстві, що, без сумніву, важливо (висновок).

Чи не найбільша радість у житті — дружба

На мою думку, саме дружба робить людину по-справжньому щасливою. Недарма в народі кажуть: друг — понад усе (теза).

По-перше, справжній приятель — це міцна опора за будь-яких обставин життя. Погодьтеся, як важливо, коли в горі чи радості поряд є той, хто підтримає в тяжку хвилину чи розділить з тобою щасливу мить (перший аргумент).

Переконливим прикладом з літератури вважаю підтримку друзів у тяжку хвилину в славетній «Енеїді» Івана Котляревського. Евріал у важливу й грізну хвилину не відпускає свого побратима самого до рутульців, іде з ним, а вже по дорозі назад Низ ціною смерті намагається врятувати Евріала. Саме товариська підтримка додавала їм упевненості в собі, сміливості здійснити героїчний вчинок (приклад з літератури).

По-друге, саме друзі роблять нас кращими, у них ми шукаємо риси ідеалу (другий аргумент).

Наведу приклад із власного життя. Один мій друг уміє цікаво розповідати; другий має приємну зовнішність і поведінку, а ще — відчуття стилю; третій — оптиміст, уміє підбадьорити й завжди готовий дати добру пораду. Саме з такими людьми я в групі найтісніше й спілкуюся. Тож до навчального закладу ходжу з радістю, бо, крім навчання, тут я дістаю ще й задоволення від спілкування з товаришами (приклад із власного життя).

Отже, у дружбі людина щаслива: з однодумцями впевненіше йдемо звивистими стежками життя і саме по-справжньому близькі люди роблять нас кращими. Погодьтеся, це — важливо (висновок).

Вік живи — вік учись

Я вважаю, що людина повинна вчитися не лише в школі, коледжі, університеті, а й протягом усього життя. Про це навіть в українському прислів'ї мовиться: «Вік живи — вік учись» (теза).

З давніх-давен освіта була невід'ємною частиною виховання дітей. Але не про все можна дізнатись із підручників і книжок. Надзвичайно важливу роль у житті кожного відіграє досвід, який ми здобуваємо з роками. Саме він дає нам додаткові знання та допомагає зрозуміти, як поводитись у певних ситуаціях. Досвід передається від покоління до покоління й допомагає краще пізнати життя, вирішити життєві проблеми (перший аргумент).

Прикладом цього може бути новела «Дитинство» із роману Юрія Яновського «Вершники». Маленький Данилко навчився у свого прадіда багатьох потрібних речей. Прадідусь розповідав правнукові, коли риба краще ловиться, коли бджоли більше меду кладуть, яка рослина корисна тощо. Саме завдяки своєму мудрому прадідові хлопчик став спостережливим, людяним і добрим (приклад з літератури).

Необхідність постійно навчатися зумовлена й розвитком суспільства. Щороку у світі з'являються нові наукові досягнення, що змінюють наше життя. До всіх нововведень людина постійно має звикати, учитися ними користуватися (другий аргумент).

Яскравим прикладом є моя бабуся, яка, давно закінчивши університет, усе ще поглиблює фахові знання, учиться користуватися сучасними технічними новинками. Вона вже досить непогано оволоділа мобільним телефоном, проте, незважаючи на свою освіченість, потребує моєї допомоги в роботі з комп'ютером (приклад із власного життя).

Отже, людина справді навчається протягом усього життя. Вона стає мудрою, коли накопичує ці знання, а отриманий із часом досвід застосовує в житті, яке постійно змінюється (висновок).

Чи можна пробачити зраду

Я вважаю, що зрада — це один із найбільших гріхів у взаєминах між людьми. Її причини бувають різними, тому в одних випадках їй немає прощення, а в інших, зважаючи на щире каяття в скоєному, людину можна пробачити (теза).

Найбільш руйнівною є зрада, замаскована високими словами, в основі якої — корисливі й егоїстичні інтереси. Вона, як ракова пухлина, поширюється, розростається в паралізованому корупцією суспільному організмі, знищуючи життєздатні сили, — це те, що не може бути виправданим і прощеним (перший аргумент).

Яскравий приклад — злочин колишнього очільника України Віктора Януковича, який обкрадав і принижував мільйони людей, забираючи останнє у звичайних громадян, торгуючи інтересами України, віддаючи свою державу в пазурі сусіду. Таким продажним політичним діячам місце на смітнику історії (приклад із суспільного життя).

Буває зрада через незнання чогось, або через слабкість, або через випадковість. Її наслідком є щире розкаяння, але пробачити грішника зможе тільки людина великодушна. Іноді прощають того, кого люблять, сподіваючись знайти втрачене щастя (другий аргумент).

Прикладом багатогранного художньо-філософського осмислення цієї проблеми можуть бути стосунки Мавки й Лукаша в драмі-феєрії Лесі Українки «Лісова пісня». Мавка не думає про помсту Килині чи Лукашевій матері, які завадили їй щастю, і, маючи можливість покарати, прощає всіх. А от Лукаш навіки втратив те найкраще, що жило в його душі (приклад з літератури).

Отже, зрада буває різною й залежить від різних обставин. Підлих користолюбців не можна прощати. А в особистому житті, оцінюючи ситуацію, кожен має сам вирішувати, чи вірити каяттю того, хто скоїв цей гріх, чи можна йому пробачити, хоча гіркота зради із серця не зникає (висновок).

Чи потрібно визнавати свої помилки

Я вважаю, що ми відповідальні за все в нашому житті. І жоден добрий чи поганий учинок так просто, без наслідків, не обійдеться (теза).

Аргументом на користь цієї думки може бути те, що зло завжди карається (перший аргумент).

Наприклад, американський гангстер італійського походження Аль Капоне був контрабандистом і вбивцею. Хоча ці злочини суд ніяк не міг довести, його, урешті-решт, ув'язнили за банальну несплату податків (приклад із суспільного життя).

Є ще один доказ на підтвердження цієї тези: якщо людина навіть не буде покарана законом, Богом чи іншими людьми, то її мучитимуть докори сумління (другий аргумент).

Яскравим прикладом цього може бути Ганна — героїня поеми Тараса Шевченка «Наймичка». Караючись увесь вік у чужій хаті, жінка-покритка спокутувала свій гріх, не давши синові Марку вирости безбатченком (приклад з літератури).

Отже, що б ми не робили і як би це не висвітлювали, ми несемо повну відповідальність за кожен наш учинок перед Богом і людьми, перед законом і нашою совістю (висновок).

Чи замінить Інтернет телебачення, книжки, театр?

Я переконаний, що Інтернет, який відкрив перед нами багато нових можливостей, ніколи не витіснить із нашого життя книжок, театрів, кінотеатрів, телебачення та реального спілкування (теза).

Чому я так думаю? Тому що людина прагне до справжнього: щирих емоцій, які вона може спостерігати й переживати, до відчутних дотиків, до предметів, які вона зможе не лише бачити, а й мати у своєму користуванні (перший аргумент).

Наведу приклад із власного життя: мені віртуальне спілкування не може замінити справжнього, я надаю перевагу прогулянкам і розмовам з друзями, тренуванням, а не перегляду спортивних змагань з екрана. До того ж книжки, театри, телебачення, Інтернет відтворюють дійсність по-різному, є неоднаковими засобами впливу на людину. Це різні речі, які можуть доповнювати одна одну, але не замінити повністю (приклад із власного життя).

Кожен вид мистецтва збуджує в нас унікальні емоції (другий аргумент).

Наприклад, коли читаєш «Собаче серце» Михайла Булгакова й бачиш геніальне втілення образів професора Преображенського, людиноподібного Шарикова або Швондера в однойменному фільмі, відчуваєш велику різницю між власним враженням від прочитаного та сприйняттям цього ж твору геніальним режисером Володимиром Бортком. Більш ніж півстолітнє існування й розвиток шарикових і швондерів у післябулгаківський період, а також можливості сучасних зображувальних засобів мистецтва кіно збагатили точними мазками відповідних відтінків і сам фільм (приклад з літератури).

Отже, Інтернет може поліпшити, доповнити, полегшити та вдосконалити навчання, побут і дозвілля, але він не в змозі замінити ні реального спілкування, ні інших витворів людської культури, кожен з яких є унікальним (висновок).

Помилка – шлях до самовдосконалення

Я не згоден із тим, що через помилки людина йде до самовдосконалення. Добре було б, якби ми не знали інших помилок, ніж ті, що робимо у диктанті чи під час розв'язування задач. Їх знайде і виправить учитель, а учень, вивчивши правила, можливо, не помилятиметься більше.

На жаль, помилки найчастіше завдають людині великих прикростей, болю, створюють серйозні проблеми. Через деякі помилки людина іноді страждає все життя.

Так, героїні Шевченкових творів Катерина і Ганна по-різному заплатили за допущені у молоді роки помилки. Перша по кількох місяцях поневірянь із малою дитиною, не знайшовши підтримки і співчуття, вчинила самогубство. Сина ж вона залишила напризволяще, щоб він сирітським життям спокутував її гріх. А обманута Ганна зробила по-іншому: вона підклала свого сина під двері хати, в якій жило бездітне подружжя, а сама через кілька днів попросилася до них наймичкою. Наймичкою прожила весь вік, наймичкою вважав її Марко, сама вважала себе наймичкою. Саме тому і відмовилася бути посаженою матір'ю на весіллі юнака — Ганна боялася викрити себе чимось. Тільки перед смертю їй вистачило сили зізнатися у скоєному.

Моє ставлення до проблеми підтверджує ще й інший приклад. 26 квітня 1986 року сталася аварія на Чорнобильській АЕС, яка разом із радіаційним пилком рознесла по світі біль і горе. Дорогою ціною Україна платить за помилки тих, хто спроектував і збудував станцію на березі Прип'яті, де, на думку багатьох учених, цього не можна було робити. Не хотів би я відчувати себе на місці й тих, хто керував експериментом і допустив помилку під час випробування реактора. Перекоаний, що такі помилки ведуть людство до самознищення.

Звичайно, не можна прожити без помилок, але людина – homo sapiens – спочатку повинна добре подумати над тим, що вона робить, і обов'язково пам'ятати про наслідки зробленого.

Отже, сім раз відмір, а раз відріж, тоді буде менше помилок і каяття.

Нічого не роблячи, люди навчаються робити погане

Я згоден із думкою, що нічого не роблячи, ми навчаємось робити погане.

Думаю, що всіх людей можна поділити на дві категорії. Перші – люди, які працюють і заробляють собі на життя. Зазвичай, вони отримують задоволення від того, що допомагають своїй родині матеріально, можуть купувати все, що забажають. Інші – мріють стати багатими, не докладаючи до цього зусиль. Вони вигадують різні махінації, ідуть на хитрощі, тобто навчаються робити погане.

У художній літературі можна знайти багато прикладів тому, що людина, яка не займалася корисною справою, ішла на злочин. Пригадаймо сина Крячка з п'єси О.Коломійця «Дикий Ангел»: хлопець зростав егоїстом, не працював, не навчався, пив і гуляв за батьківські кошти. Врешті–решт він опинився в міліції.

І в сучасному житті є чимало людей, які ведуть паразитичний спосіб життя. Дивлюсь на своїх ровесників і дивуюся тому, що, маючи безліч вільного часу, вони тільки й розважаються. І ці розваги іноді закінчуються погано: хтось, не маючи необхідної кількості грошей на випивку та сигарети, починає красти; хтось відстоює п'яну правду кулаками. А фінал у всіх один – лава підсудних.

Отже, саме бездіяльність веде людину шляхом злочину, руйнує її життя.

Де шанують багатство, там зневажають чесність, вірність, порядність

Я згоден з думкою, що люди, які шанують багатство, забувають про вірність, порядність. Часто той, хто опиняється під владою грошей, не згадує про друзів, минуле життя, й перетворюється на скупку, бездушну, егоїстичну людину. Гроші — небезпечна річ, яка може штовхнути на злочин, зраду, довести до божевілля, особливо, коли йдеться про їх надмір.

Яскравим прикладом на підтвердження моїх думок є життя головного героя п'єси І.Карпенка-Карого «Хазяїн» Пузиря. Щоб більше заробити й зекономити Терентій Гаврилович менше платить селянам, погано їх годує, іде на махінацію з вівцями, навіть прагне видати доньку за багатого поміщика, незважаючи на те, що дівчина кохає бідного вчителя.

Сучасне суспільство не позбавлено цього пороку. Саме бажання стати багатшим, жити краще штовхає людей на зради і злочини. Згадаймо всім відомого махінатора Мавроді, який організував фінансову піраміду, обдуривши значну частину людей. Він забув про сором, порядність, бо збагатився за чужий кошт.

Таким чином можна зробити висновок, що там, де панують гроші, немає місця чесності, порядності, сорому.

Совість – це глядач та суддя доброчесності

Я згоден із думкою, що совість – це глядач та суддя доброчесності, бо саме вона слідкує за тим, що робимо й не дає вчинити погане. А коли вже щось сталося, то примушує вибачатися, виправдовуватися, робити добро.

Так у творі Ф. Достоевського «Злочин та покарання» головний герой Раскольников через те, що йому не вистачало коштів на існування, обдумує й здійснює вбивство лихварки. І саме совість примусила героя зізнатися в скоєному та отримати спокій його душі. Не зважаючи на те, що Раскольников опинився на каторзі, він почувався спокійним, навіть щасливим від того, що розповів про свій злочин.

Якщо в людини немає совісті, то вона скоїть злочин та буде спокійно далі жити, насолоджуючись життям. Наприклад, усім відомий Комод, щоб стати імператором, підступно вбиває батька – Марка Авріелія – і живе без мук совісті, радіє життю.

Отже, через те, що в нас живе це неспокійне почуття, яке є глядачем та суддею доброчесності, ми не дозволяємо собі скоїти злочин і дотримуємось законів.

На чужині ще більше батьківщину цінують

Я згоден із думкою, що на чужині батьківщину цінують більше.

З дитинства ми звикаємо до навколишнього світу, починаємо любити все, що нас оточує: природу, людей, рідне місто. Коли ж опиняємось за кордоном, все здається незвичним, чужим, у серці оселяється туга за Батьківщиною. До того ж, на чужині інші звичаї та побут, до яких людині буває важко звикнути.

Яскравим прикладом на підтвердження цієї тези є також життя Григорія Многогрішного з роману Івана Багряного «Тигролови». Коли чоловік утік із потягу й опинився в тайзі, він постійно відчував тугу за Батьківщиною, хоч і знайшов прихисток в українській родині, яка шанувала народні традиції та звичаї. Герой страждав від того, що в Україні лишилися його рідні та друзі, та для нього дорога додому закрита.

Якщо подивимось на сучасне життя, то побачимо, що люди в пошуках кращої долі вирішують поїхати за кордон. Опинившись у чужій країні, вони страждають від того, що позбавлені спілкування рідною мовою та оточені чужоземцями. У них постійно виникають спогади про рідну землю і сім'ю. Люди починають цінувати те, що втратили, не витримують розлуки й повертаються додому.

Тому справді: людина, опинившись на чужині, починає ще більше цінувати Батьківщину.